

VAN CHARTER NAAR OORKONDE

Op weg naar realistische norm-, meet- en randvoorwaarden voor geluid, in een internationale context

We leven in een geluidsrijke - zeg maar lawaaijige - samenleving. In heel wat segmenten van die samenleving worden op specifieke momenten zoveel decibels geproduceerd dat ze, bij diegenen die ze gedurende een langere periode ononderbroken ondergaan, tot gehoorschade kunnen leiden. Langzaam worden steeds meer mensen - en ook een overheid - zich van deze problematiek bewust.

Charter

De muzieksector heeft op deze langzame maatschappelijke bewustwording niet gewacht, maar levert al geruime tijd effectief inspanningen om gehoorschade te vermijden. Dit gebeurt niet alleen uit eigenbelang, maar ook uit een oprechte bezorgdheid voor het publiek en voor de medewerkers. Met het Charter, dat in juni 2010 werd voorgesteld, toonde een breed segment van de muzieksector - van de grote festivalorganisator tot de plaatselijke muziekclub, van de professionele geluidsmixer tot de muziekclub - dat het zich wilde scharen achter een weloverwogen en uitvoerbare regelgeving. In afwachting van een dergelijke regelgeving die, met oog voor de kwaliteit en de magie van muziekbeleving, zowel binnen- als buitenshuis het maximum toegelaten geluidsniveau bepaalt, legde de sector zich alvast een norm op waardoor schadelijke geluidsexcessen werden vermeden. De artiesten en hun entourage en de technici steunden dit initiatief ten volle.

De muzieksector staat ook - als één van de enige betrokken maatschappelijke sectoren - op de eerste rij om het publiek te informeren over de mogelijke schadelijke gevolgen van langdurige blootstelling aan hoge geluidsniveaus. Tevens werd de muzieksector bereid gevonden om financieel haalbare flankerende maatregelen te treffen.

Het Charter, een afsprakenkader binnen de sector, mag dus alleszins beschouwd worden als een concrete en belangrijke eerste stap. Men zou mogen verwachten dat de bevoegde overheid dergelijk initiatief zou toejuichen en de verdere uitbouw ervan zou ondersteunen.

Public Enemy N°1 ?

Het actuele voorstel voor een Vlaams reglement over de geluidsnormen van elektronisch versterkte muziek is, helaas, alles behalve een steunmaatregel. Integendeel. Door de muzieksector in het debat rond gehoorschade geïsoleerd en ongekaderd naar voor te schuiven, wordt deze sector gebrandmerkt als dé grote boosdoener, als Public Enemy N°1.

Het is toch op zijn minst eigenaardig te noemen dat, voor het thema geluid en geluidsnormen, enkel en alleen de sector van de livemuziek in het beleidsvizier verschijnt. Waarom zou het bijwonen van een geanimeerde basketbalwedstrijd in een sporthal minder schadelijk zijn voor de oren dan het luisteren naar een popconcert dat dezelfde dB(A) waarden haalt? Onderzoek wijst uit dat onze oren vandaag langdurig blootgesteld worden aan hoge waarden bij het bezoeken van sportevenementen, zwembaden, carnavalstoeten of een aanverwant immaterieel erfgoedevenement, bioscopen of zelfs bepaalde restaurants - Ober, twee oordopjes graag? - En misschien is de gevaarlijkste cocktail wel die waarbij mp3 spelers rechtstreeks de dB's de oren injagen. Maar waar is de rist maatregelen die de regering voor deze - en heel wat andere - decibelgebieden overweegt?

Geen efficiëntie zonder haalbaarheid

Maatregelen voor het beperken van gehoorschade moeten uiteraard niet alleen efficiënt zijn, ze moeten ook praktisch haalbaar wezen. Het actuele voorstel van reglement dat de Vlaamse regering

aan de sector van de livemuziek wil opleggen, vertoont op dit vlak een aantal onvolkomenheden die haalbaarheid (en betaalbaarheid) in de weg staan. Een sprekend voorbeeld hiervan is dat de voorgestelde maximale geluidsniveaus, gekoppeld aan de specifieke meetvoorwaarden en – parameters, eveneens onhaalbaar zullen blijken bij de uitvoering van bepaalde (niet versterkte) klassieke muziek, opera's, musicals of bij concerten van fanfares, harmonies en brassbands.

Normen die in de praktijk irrealistisch blijken, zullen nooit de beoogde beleidseffecten realiseren.

De Muzieksector wil Pilotdomein zijn

Het is duidelijk dat geluid moeilijk uit onze samenleving te weren valt. Het is even duidelijk dat wij ons met z'n allen moeten wapenen tegen de excessen ervan.

De muzieksector heeft veel waardering voor het werk dat door de bevoegde administraties werd verricht om, vanuit wetenschappelijk-technisch oogpunt, de problematiek in kaart te brengen en voorstellen ter tafel te leggen. Er is even grote waardering voor de beleidsinspanning van Vlaams leefmilieuminister Schauvliege om te werken aan een sectorspecifieke oplossing ter vervanging van een vaak totaal onaangepaste milieuregelgeving.

Maar als het de Vlaamse regering menens is met de creatie van zowel doeltreffende als realistische maatregelen rond geluid, laat ons dan samen – overheid en muzieksector – dit alles dan verder uitwerken en ook praktisch realiseerbaar maken.

De artistieke sector speelt op heel wat terreinen met verve de rol van pionier en wegbereider. Waarom dan ook niet bij deze maatschappelijke problematiek? De livemuzieksector is alleszins bereid om als pilotdomein te fungeren. Indien een overheid deze uitgestoken hand wil nemen, dan kunnen de komende maanden gebruikt worden om (los van alle sanctiedrift en boeteangst) zeer praktijkgericht te meten, te onderzoeken, te experimenteren. De bepalingen van het Charter zijn hierbij zowel het uitgangspunt als de bovengrens. De inzet is het vergaren van informatie voor het opstellen van maatregelen die ook breed en in andere maatschappelijke domeinen kunnen worden ingezet. Als overheid en sector ervaringsdeskundig samenwerken, waarbij liefst ook externe specialisten in de arm worden genomen, dan kunnen realistische en efficiënte norm-, meet- en randvoorwaarden worden uitgewerkt. Ook met het oog op een regelgeving in een internationale, Europese context - een noodzakelijke en onvermijdbare evolutie - is deze experimenteerfase van cruciaal belang.

Het sensibiliseren over gehoorschade is al even belangrijk.

De bevolking, van jong tot oud, heeft nood aan correcte en heldere voorlichting over het potentiële gevaar van langdurige blootstelling aan te hoge geluidsniveaus. Het informeren over goed gebruik van gecontroleerde oorbescherming is eveneens essentieel.

'Oor'konde

Al deze inspanningen kunnen leiden tot een nieuw kader waarbij de inzet, de creativiteit en de ervaring van een brede muzieksector niet beknot wordt, maar net wordt ingezet om een veel globaler maatschappelijk fenomeen efficiënt en effectief aan te vatten. Indien deze opgebouwde kennis bovendien getransponeerd kan worden naar andere maatschappelijke sectoren met decibelproblemen, dan kan dit stukje wereld daar enkel maar zijn voordeel bij doen.

Door een oprecht partnerschap tussen overheid en muzieksector kan op relatief korte termijn de stap worden gezet van het 'Charter' - het afsprakenkader binnen de muzieksector - naar een duidelijk en helder contract tussen overheid en sector; naar een 'Oor'konde.

**Reactie van de sector op het
“voorstel Vlaamse reglementering maximaal
geluidsniveau van muziek”**

10/02/2011

Dit document werd samengesteld dank zij de medewerking van de muzieksector, de federatie van jeugthuizen en jongerencentra, De Vlaamse Jeugdraad & Overleg Kunstenorganisaties.

Reactie van de sector op het “voorstel Vlaamse reglementering maximaal geluidsniveau van muziek”

Inhoud:

I: Geluidsnormen: de situatie in andere Europese landen: blz 3

1. Het voorstel van Minister Schauvliege is strenger dan gelijk welke algemeen gebruikte regelgeving in Europa.
2. Uitgebreide bespreking van de inventarisatie van gehanteerde geluidsnormen
3. Overzicht van technische fiches van zalen en festivals uit verschillende Europese landen.

II: Preventie en sensibilisering: blz 8

1. Oordopjes
2. Verplicht informeren van de bezoekers
3. Meet- en registratiesysteem
4. Specifieke informatie en sensibiliseringsacties

III: Meetmethodiek: blz 11

1. Hoe nauwkeurig zijn diverse meetapparaten?
2. Calibreren of niet?
3. Wat waar meten?
4. Tegen welke prijs?
5. Waarom strenger dan in de rest van Europa? En zal het ook effect hebben?
6. Is het voorstel toch werk- en haalbaar?

IV: Opmaak geluidsplan: blz 16

1. Maatregel zoals in het samenvattend document van 19-01-2011
2. Opmerkingen met betrekking tot dit voorstel
3. Het geluidsplan in de praktijk
4. Conclusie

V: Controles en aansprakelijkheid: blz 20

VI: Andere gevolgen van het voorstel van de minister: blz 21

VII: Algemeen besluit: blz 22

I: Geluidsnormen: de situatie in andere Europese landen

Samenvatting

In wat volgt leggen we uit dat het voorstel van Minister Schauvliege misschien wel gebaseerd is op een (oppervlakkige) studie van de regelgevingen mbt geluidsnormen in andere Europese landen, maar niet op de realiteit van hoe met die regelgevingen wordt omgegaan. De bedoeling is niét om deze of gene wetgeving te beoordelen, maar wel om aan te tonen dat uit de bestaande wetgevingen en praktijk niet de juiste lessen werden getrokken. Wanneer én de regelgeving én de naleving ervan in de verschillende Europese landen van naderbij wordt bekeken, blijkt dat:

- **Het voorstel van Minister Schauvliege strenger is dan gelijk welke algemeen gebruikte regelgeving in Europa.**
- **Geen enkel Europees land erin slaagt om een quasi volledige naleving van zijn regelgeving te realiseren.**
- **Het niet naleven van de geldende regelgeving soms een kwestie van niet willen (muzikanten, technici, ... kiezen bewust voor hogere volumes), dikwijls van niet weten (de wetgeving is niet voldoende gekend, of er wordt niet op gewezen), maar even dikwijls van niet kunnen (de regelgeving is praktisch niet realiseerbaar, omwille van onhaalbare normen en/of het ontbreken van controle/meetapparatuur, om technische en/of financiële redenen)**

De besluiten en aanbevelingen die we hieruit kunnen opmaken zijn dan ook:

1. Naast de technische, praktische en financiële bezwaren tegen het voorstel van Minister Schauvliege, rijst ook de pertinente vraag of het opportuun is om een regelgeving te ontwikkelen die strenger is dan de praktijk in gelijk welk ander land, temeer daar blijkt dat zelfs minder strenge regelgevingen om diverse redenen nergens volledig worden nageleefd.

2. Een studie van regelgevingen en hun uitvoering in andere Europese landen moet leiden tot de ambitie om een regelgeving te ontwikkelen die:

- Geldt voor een zo groot mogelijk gebied (Europa)
- Voldoende haalbaar is, zowel qua gestelde normen als qua controle en flankerende maatregelen.
- Gepaard gaat met een globaal plan mbt communicatie naar de betrokkenen en mbt de financiering van de concrete implementatie en controle.

1.Het voorstel van Minister Schauvliege is strenger dan gelijk welke algemeen gebruikte regelgeving in Europa.

Eén van de strengste wetgevingen in Europa is die van **Zwitserland**. Deze wetgeving lijkt op het eerste zicht op het voorstel van Minister Schauvliege maar er zijn enkele essentiële verschillen: In de Zwitserse wetgeving is sprake van 100 dB(A)Leq60 min, in het voorstel van Minister Schauvliege van 100dB(A) Leq15min. Het spreekt vanzelf dat een uitgemiddelde meting over 60 minuten een heel ander resultaat geeft dan een uitgemiddelde meting over 15 minuten.

Daarnaast is er in het voorstel van Minister Schauvliege ook nog sprake van een bijkomende norm van 115 dB(C) leq 15 min, terwijl er in de Zwitserse wetgeving sprake is van een van Laf Max 125 dB(A) en spreekt men niet over dB(C).

Tenslotte dient te worden opgemerkt dat in de realiteit de strenge Zwitserse wetgeving niet altijd strikt wordt opgevolgd. Meerbepaald wordt in veel gevallen het meetpunt geplaatst ter hoogte van de mengtafel, en niét op de “voor het publiek toegankelijke plaats waar de geluidsniveaus het hoogst zijn”

De wetgeving in Duitsland is zeer complex, en spreekt o.a. van een norm van 99 dB(A) Leq30 min (of zelfs gedurende een langere tijd), en een LcPeak van 135 dB. In de praktijk verschillen de gehanteerde normen in Duitsland heel erg van plaats tot plaats. In zeer veel zalen is er zelfs geen sonometer te zien en is er dus géén norm, in sommige andere zalen of grote festivals zijn er soms zeer strenge normen tot 90dB(A), gemeten aan de mengtafel. In de praktijk geldt echter in de meerderheid van de zalen een interne norm van 101 à 105 dB(A) aan de mengtafel. Duitsland is een goed voorbeeld van een land met een strenge wetgeving enerzijds, maar een realiteit die er meestal helemaal anders uitziet anderzijds.

In vele andere landen vinden we in de regelgeving geluidsnormen die een stuk hoger liggen: 105 dB(A) in Frankrijk tot 110 dB(A) in Spanje.

2. Uitgebreide bespreking van de inventarisatie van gehanteerde geluidsnormen in het buitenland op basis van technische fiches van zalen en festivals, en ervaring van mensen op het terrein.

Tussen wetgeving en realiteit is er dikwijls veel verschil. Dit kan komen door veroudering van de wetgeving (of anders gezegd: door de realiteit die verandert en evolueert, en de wetgeving die niet volgt), door een gebrek aan controle op de naleving of een gebrekkige afdwingbaarheid van de wetgeving in kwestie. Het kan ook zijn dat een wetgeving van in het begin inadequaaf of ondoordacht werd ontwikkeld.

Als we kijken naar de regelgeving mbt geluidsnormen in de ons omliggende landen, zien we effectief dat er tussen wet en realiteit dikwijls veel verschillen zijn. We zien grosso modo drie soorten situaties:

- situaties waarin er wel een regelgeving bestaat, doch waarin vrijwel niemand hiervan echt op de hoogte is, en waarin de regelgeving dus ook dode letter blijft. (bv. In zeer veel zalen in Duitsland)
- situaties waarin er een regelgeving bestaat die min of meer gekend is, en die eerder vrij wordt geïnterpreteerd en dus met de nodige "marges" wordt toegepast (bv. In zeer veel zalen in Frankrijk)
- situaties waarin er een regelgeving bestaat die goed gekend is op het terrein, en waarin deze ook eerder strikt wordt toegepast en nageleefd. (bv. Op veel festivals in Zwitserland)

Na een uitgebreide rondvraag bij buitenlandse technici, organisatoren en productiemensen¹, en een inventarisatie van een 45-tal technische fiches van zalen en festivals uit 8 verschillende landen (zie tabel onderaan), én een inventarisatie van ervaringen van Belgische technici en productiemensen met buitenlandse tour-ervaring², komen we tot de volgende conclusies:

- De **communicatie van de geldende geluidsnormen** naar het werkveld is in de meeste landen zeer diffuus. Er wordt in de praktijk dikwijls een dB-norm vernoemd zonder verder specificaties over bijkomende parameters zoals fast of Slow, peak of Leq, en het meetpunt. Uit de gegevens waarover we beschikken blijkt dat enkel in Zwitserland en Zweden een vrij consequente en gepreciseerde communicatie rond de geldende geluidsnormen bestaat, maar ook daar zijn uitzonderingen.
- In zeer veel zalen en festivals in Europa wordt er gewoon **géén gewag gemaakt van een**

¹ Rondvraag bij o.a. de verantwoordelijken van La Fedurok (Frankrijk, www.la-fedurok.org), Agi Son (Frankrijk, www.agi-son.org), Spillesteder (Het Deense clubcircuit, www.spillesteder.dk), Acces (het Spaanse Clubcircuit)

² De technische fiches van de zalen en de informatie over de praktijk aldaar werd bekomen via technici en productiemedewerkers die ervaring opdeden tijdens buitenlandse tournees van Arno, An Pierlé, Milow, Goose, Ghinzu, Mintzkov, K's Choice, ...

geluidsnorm, en is er in de praktijk ook geen meetapparatuur aanwezig. Dit blijkt, op basis van de gegevens waarover we beschikken, zeer dikwijls het geval te zijn in Duitsland en het Verenigd Koninkrijk, maar ook in Frankrijk en Nederland (en zelfs soms in Zwitserland).

- In de overgrote meerderheid van de Europese zalen bestaat de **aanwezige meetapparatuur** uit een eenvoudige sonometer (zeer dikwijls zelfs geen klasse II-toestel), ingesteld op SPL dB(A), dus op een realtime meting van een maximum geluidsvolume. Een toestel dat LEQ-metingen verricht is vrijwel nergens aanwezig. Grootste uitzondering hierop is wederom Zwitserland waar, vooral dan in grotere zalen en bij grotere evenementen, wel gesofisticeerde meetapparatuur aanwezig is, die het mogelijk maakt om Leq-metingen te doen en meetresultaten te loggen.

- In ongeveer alle zalen waar er gewerkt wordt met maximum geluidsvolumes, gelden deze in de praktijk als "richtlijn" en worden korte overschrijdingen dikwijls getolereerd. Concreet voorbeeld: als in een zaal de norm "105 dB(A) LaMax, gemeten aan de mengtafel, geldt, worden kortstondige maxima van meer dan 105 dB, toegestaan.

- de **persoon die belast is met de "controle"** van de naleving van de geldende norm, en dus ook met de controle van de gasttechnicus (die mee is met de artiest), is vrijwel altijd de huistechnicus. Dikwijls hangt de mate waarin de norm al of niet au sérieux wordt genomen af van deze persoon. Niet zelden is deze persoon enkel aanwezig tijdens de soundcheck en niét tijdens het concert, of heeft deze persoon tijdens het concert zelf een andere taak (bv. Bediening van de belichting), wat dus neerkomt op totale afwezigheid van alle controle.

- Metingen in **dB(C)** komen, op een paar zeldzame uitzonderingen, eigenlijk nergens voor.

- In vrijwel ieder land bestaan situaties waarin een **lokale overheid** strengere normen oplegt dan de algemene normen. Deze zijn dikwijls het resultaat van een concrete overlastproblematiek door de betreffende zaal.

- Uit de informatie waarover we beschikken blijkt dat in de overgrote meerderheid van de zalen in de praktijk normen gelden die **minder streng zijn dan het voorstel van minister Schauvliege**. Zelfs op plaatsen waar op het eerste zicht blijkt dat we te maken hebben met een strengere norm (bv, Rock Im Park, Nürnberg, Duitsland: 95 dB(A) leq 10min), blijkt dat, als we gaan kijken waar het meetpunt zich bevindt, we te maken hebben met minder strenge normen. Van alle gegevens die in de lijst werden opgenomen is er slechts één norm die misschien strenger is dan het voorstel van minister Schauvliege (Stadtpark Festival Hamburg, Duitsland), alhoewel het ook daar zou kunnen dat deze norm in de praktijk minder streng is dan het voorstel van Minister Schauvliege (namelijk door het feit dat het meetpunt op dat festival op 36 meter van het podium is, én er geen sprake is van een dB(C)-norm)

- Geen enkel Europees land slaagt erin om de geldende regelgeving doortastend overal, altijd en op alle niveaus te doen naleven. Zwitserland slaagt er in om in zeer vergaande mate een naleving van de normen af te dwingen, doch ook in dat land zijn er tal van voorbeelden (eenmalige activiteiten, kleine clubs, zalen, ...) te vinden waarbij er géén naleving/handhaving van de geldende geluidsnormen bestaat.

3.Overzicht van technische fiches van zalen en festivals uit verschillende Europese landen.

Fiche nr	Land	STAD	Zaal /festival	Capaciteit (aantal pers.)	NORM 1	norm 2	MEETPUNT
1	Frankrijk	Marseille	Poste a galeine	300	105 dB(A) max		FOH
2	Frankrijk	PARIS	Bataclan	1500	105 dB(A) max		FOH
3	Frankrijk	Amiens	Maison de la culture	1000	105 dB(A) max		FOH
4	Frankrijk	Strasbourg	La Laiterie	900	105 dB(A) Leq 10 s		FOH
5	Frankrijk	Reims	La Cartonnerie	1000	105 dB(A) max		FOH
6	Frankrijk	Alencon	Luciole	300	105 dB(A) max		FOH
7	Frankrijk	PARIS	La Cigale	1400	105 dB(A) max		FOH
8	Frankrijk	PARIS	La fleche d'or	500	100 dB(A) max		FOH
9	Frankrijk	Tulles	Les lendemains	450	105 dB(A) max		FOH
10	Nederland	Amsterdam	Paradiso	1500	105 dB(A) Max		FOH
11	Nederland	Amsterdam	Paradiso kleine zaal	250	105 dB(A) max		FOH
12	Nederland	Amsterdam	De Melkweg grote zaal	1500	105 dB(A) max		FOH
13	Nederland	Amsterdam	De Melkweg kleine zaal	700	105 dB(A) max		FOH
14	Nederland	Tilburg	013 grote zaal	2200	105 dB(A) max		FOH
15	Nederland	Tilburg	013 kleine zaal	350	105 dB(A) max		FOH
16	Nederland	Eindhoven	De Effenaar grote zaal	1300	105 dB(A) max		FOH
17	Nederland	Eindhoven	De effenaar kleine zaal	400	105 dB(A) max		FOH
18	Zwitserland	Zurich	Dynamo	500	100 dB(A) Leq show	125 dB(A) max	FOH
19	Zwitserland	Nyon	Usine		100 dB(A) Leq show		FOH
20	Frankrijk	Mérignac	Krakatoa		105 dB(A) max		FOH
21	Frankrijk	Nantes	L'olympic		103 dB(A) max		FOH
22	Frankrijk	Chambéry	Le Phare	3496	105 dB(A) max		FOH
23	Frankrijk	Clermont-Ferrand	La cooperative de mai	1500	105 dB(A) max		FOH
24	Denemarken	aarhus	Train	850	103 dB(A) leq 15 min	FOH	
25	Denemarken	Copenhagen	Vega	1450	103 dB(A) leq 15 min	FOH	
26	Duitsland	Kiel	Kieler Woche festival	50.000?	103 dB(A) max		FOH
27	Duitsland	Hannover	Capital	2000	100 dB(A) leq		FOH +1m
28	Verenigd Koninkrijk	London	Lexington	200	101 dB(A) max		FOH
29	Zweden	Stockholm	Klubben		100 dB(A) Leq60min	115 dB(A) max	Publiek
30	Zweden	Malmö	kulturbolaget		100 dB(A) leq60min	115 dB(A) max	Publiek
31	Zweden	Göteborg	Brewhouse Stena Arena		100 dB(A) Leq60min	115dB(A) max	Publiek
32	Zwitserland	Sankt Gallen	Openair Sankt Gallen Fest		100 dB(A) leq 60min		Publiek

33	Duitsland	Nurnberg	Rock im Park		95 dB(A) leq 10 min		FOH
34	Duitsland	Hamburg	Stadtspark Freilichtbuehne		90 dB(A) max		FOH (36m v podium)
35	Luxembourg	Esch-sur-alzette	Rockhall		105 dB(A) max		FOH
36	Frankrijk	PARIS	Elyzée Momartre		105dB(A) max		FOH
37	Frankrijk	Monlucon	MJC		105 dB(A) LEQ 10 min	FOH	
38	Zweden	Gothenburg	Tradgarn	1100	100 dB(A) leq 60min	115 dB(A) max	Publiek
39	Zwitserland	Zurich	Abart Club	500	100 dB(A) Leq show		FOH
40	Frankrijk	Caen	Hérouville saint-claire	500	105 dB(A) max		FOH
41	Frankrijk	Brest	La Carène	1295	105 dB(A) max		FOH
42	Frankrijk	Montpellier	Le Rockstore Odéon	800	105 dB(A) max		FOH
43	Frankrijk	Saint-etienne	Le fil	1200	105 dB(A) max		FOH
44	Frankrijk	Grenoble	Le Club Summum	700	105 dB(A) max		FOH
45	Frankrijk	Marseille	Espace Julien	900	105 dB(A) max		FOH
36	Frankrijk	Metz	Le 112	850	105 dB(A) max		FOH

De oorspronkelijke technische fiches waaruit deze informatie werd gedistilleerd zijn te vinden op www.technicalriders.com/geluidsnormen/dbfiches/

II: Preventie en sensibilisering

Preventieve maatregelen worden in het voorstel verplichte flankerende maatregelen, die volledig verhaald worden op de organisator. De talloze verplichtingen, opgenomen in het voorstel brengen een kluwen aan administratie en organisatorische lasten met zich mee.

Het verplichtende karakter van de flankerende maatregelen maakt de organisatie van muziekactiviteiten onmogelijk. Beter zou zijn om de flankerende maatregelen onderwerp te maken van sensibiliserings- en informatie acties voor de organisator en de bezoeker.

Hieronder bespreken we de haalbaarheid van de verschillende criteria / normen en flankerende maatregelen die opgenomen zijn binnen de huidige wetgeving.

1. Oordopjes

Oorbescherming is belangrijk. Het stelt het individu, de bezoeker in staat zichzelf te beschermen. Zowel audiologen als onderzoek van test aankoop bevestigen echter dat de meeste van de producten voor gehoorbescherming niet voldoen. Ze geven een vals gevoel van veiligheid. Ze sluiten het oor niet voldoende af. De bezoeker denkt dat hij beschermd is terwijl het risico op gehoorschade groot blijft en er bovendien verlies is van kwaliteit van het geluid. Het enige positieve effect van het verspreiden van oordopjes van lage kwaliteit is dat men het thema onder de aandacht brengt. We moeten ons echter afvragen of dit opweegt tegen het negatieve effect van het valse gevoel van veiligheid. Bovendien brengt ook deze maatregel opnieuw extra financiële en organisatorische verplichtingen met zich mee.

Wat specifiek de **oordopjes** betreft: recent wees de vergelijkende test van Testaankoop (okt/nov 2010) uit dat goedkopere oordopjes van enige kwaliteit (niet-herbruikbaar) een kostprijs hebben van minimaal ong. 0.62 €. In een zaal met capaciteit van 500 mensen betekent dit dus een potentiële meerkost per concert van zo'n 310 € en in een zaal van 1000 een potentiële meerkost van 620 €. Op een festival met 20 000 bezoekers een potentiële meerkost van ong. 12.200 €, enz De minister laat in haar voorstel weliswaar in het midden welke oordopjes aangeboden moeten worden, maar als het echt om bescherming te doen is, dan lijkt het ons logisch dat daar toch ook een bepaalde effectiviteit tegenover staat.

2. Verplicht informeren van de bezoekers: u betreedt een risicozone

De minister stelt dat het in eerste instantie noodzakelijk is om bezoekers op een voldoende wijze te informeren.

Het is ook onze overtuiging dat juist op dit vlak in eerste instantie een erg belangrijke uitdaging ligt voor de toekomst. Er is veel meer dan nu het geval is nood aan gecoördineerde (=overheid in overleg met de sector) inspanningen op het vlak van preventie en sensibilisering.

Deze inspanningen kunnen o.i. in 3 richtingen gaan:

- Mensen moeten meer dan nu het geval is weten wat de mogelijke gevolgen van zich langdurig bloot stellen aan hoge geluidsvolumes .
- Mensen moeten meer dan nu het geval is bij bezoek aan concerten op voorhand duidelijk weten waaraan ze zich mogen verwachten. Het opleggen van een soort "meldingsplicht" (in promo, aan de ingang van de zaal, ...) naar het publiek toe bij concerten waar er een risico is dat de 100dB(A) norm overschreden wordt (en met als bovengrens de 103dB(A) -norm) kan in die zin een concreet te nemen initiatief zijn.
- Mensen moeten duidelijker weten wat de concrete mogelijkheden zijn om zich te beschermen tegen ev. langdurige blootstelling aan hogere volumes. De Vlaamse Overheid kan hierin – ook

financieel – een belangrijke ondersteunende rol spelen. Alleen al het voorzien van gehoorbescherming met enige effectiviteit betekent immers al een behoorlijke kostprijs.

Hierbij is het belangrijk dat er niet wordt gestigmatiseerd, maar dat er wordt gefocust op de positieve aspecten: “Muziek moet plezierig blijven” moet hierbij de boodschap zijn;

Het is belangrijk om de bezoekers de juiste informatie te geven zodat zij zichzelf kunnen beschermen wanneer nodig. Het informeren van de bezoeker wordt verplicht en zal gebeuren volgens een standaardformulering. Beter zou zijn dat jongeren zelf de boodschap vorm geven voor andere jongeren, of dat de sector de boodschap vormgeeft, vanuit een overtuiging in de noodzaak aan risicobeperking. ‘Peer 2 peer’ blijkt immers de beste vorm van preventie te zijn. Hierbij is het belangrijk dat er niet wordt gestigmatiseerd, maar dat er wordt gefocust op de positieve aspecten, namelijk het plezier van naar muziek te luisteren.

3. Meet- en registratiesysteem

Het meet- en registratiesysteem vormt momenteel een van de grootste hindernissen voor de kleine en occasionele organisatoren. Zij zijn geen geluidstechniekers en hoeven dat ook niet te worden. Ze beschikken niet over het juiste materiaal om te voldoen aan het meet- en registratiesysteem zoals dit in het voorstel wordt opgelegd.

De aankoop van zo een systeem (zowel binnen categorie 2 en 3) is erg duur. Dit is een financiële drempel voor de organisator, maar evengoed een technische drempel. Immers het systeem moet ook worden aangestuurd, de loggers moeten worden bijgehouden, de vrijwilligers moeten worden opgeleid. Maar ook de controleurs moeten worden opgeleid om met deze toestellen aan de slag te gaan en een degelijke controle te kunnen uitvoeren.

Momenteel is er weinig of geen middelgrote of kleine gemeente in Vlaanderen die over zo een meet- en registratiesysteem beschikt. Niet om eigen controles uit te voeren, niet om te verhuren of uit te lenen aan de organisatoren.

4. Het geluidsplan en het grondplan

De aard van het initiatief of de locatie vereisen dat ook de kleine of occasionele organisatoren kiezen voor categorie 3³. Binnen deze categorie betekent dat zij ook verplicht worden een geluidsplan op te stellen. Het opstellen van zo een geluidsplan vereist geschoolde technici en de juiste (dure) software en apparatuur. Om de 24 maanden moet het grondplan gecontroleerd worden door een erkende externe milieudeskundige. De motivatie voor het verplicht opmaken van een grondplan of geluidsplan is **niet** duidelijk (*zie in detail blz 16*). Ook hier is er een enorme financiële en administratieve drempel voor de organisatoren. Op het terrein bestaan reeds een aantal (spontaan gegroeide) sterke initiatieven. Vlaanderen kan deze initiatieven ondersteunen, versterken en hiaten opvullen waar nodig. Er is bijkomend onderzoek nodig naar de mate waarin het thema leeft en gekend is bij diverse doelgroepen. Er is een stevig budget nodig om sensibiliseringsacties op te zetten en de organisatoren te ondersteunen bij de uitvoer van die acties.⁴

5. Specifieke informatie en sensibiliseringsacties kunnen bestaan uit:

- brede informatie en sensibiliseringscampagne gericht op verschillende doelgroepen en verschillende contexten
- grondig Europees onderzoek naar kwalitatieve en betaalbare oordopjes.

³ Een drum produceert meer dan 100 dB(A). Wanneer hieraan elektronisch versterkte zang wordt toegevoegd moet men voor de hoogste categorie kiezen. Al is die in realiteit zelfs niet haalbaar.

⁴ De provincie Limburg besteedde aan de All ears campagne, enkel binnen hun provincie 200.000 euro / 2 jaar.

- laagdrempelige en betrouwbare gehoorcentra waar mensen tegen een minimale vergoeding hun gehoor kunnen laten testen.
- technische onderbouw van gehoorcontroles op het CLB
- een terugbetalingssysteem voor kwalitatieve oordoppen via de mutualiteiten
- goed meetmateriaal dat ter ondersteuning beschikbaar wordt gesteld van de organisatoren
- stimulering van organisaties in het voorzien van opleidingen geluidstechnieken
- informatie en sensibilisering van organisatoren over geluid, omgeving en gehoorschade.
- duidelijkheid rond de aansprakelijkheid.
- ...

III: Meetmethodiek

Als het de bedoeling is een norm in de praktijk na te leven, moet die norm ook werk- en haalbaar zijn. Daarom werd het voorstel ook getoetst aan werk- en haalbaarheid vanuit meettechnisch standpunt.

1. Hoe nauwkeurig zijn diverse meetapparaten?

Alle meetapparatuur voor geluid wordt onderverdeeld in 4 klassen. Als men de labo-apparatuur en de indicatieve toestellen buiten beschouwing laat, rest er nog een keuze tussen meetsystemen van klasse 1 (precisie) en 2 (screening).

Volgens het voorstel moet de meetapparatuur minstens aan klasse 2 volgens de IEC-norm voldoen. De overheid zelf meet echter (en mag alleen meten) met klasse 1 apparatuur.

Het evalueren van de classificatie i.f.v. nauwkeurigheid is heel complex en met name afhankelijk van o.m. de frequentierespons, de rondomgevoeligheid, enz. maar varieert i.f.v. de oriëntatie van de microfoon t.o.v. de geluidsbron. Naar de praktijk toe, wordt echter in tal van rapporten vermeld dat de nauwkeurigheid van een meting met een type 1 ongeveer ± 1 à ± 1.5 dB(A) bedraagt afhankelijk van tal van factoren. Ook de kennis van het meten zelf beïnvloedt de nauwkeurigheid.

In het kader van het normvoorstel mag men daarom in brede zin er van uitgaan dat:

- Een meting met een klasse 1 systeem nauwkeurig is tot op ± 1.5 dB(A).
- Een meting met een klasse 2 systeem nauwkeurig is tot op ± 3 dB(A).

Het spreekt dan ook voor zich dat een organisator met een klasse 2 systeem tot een andere gemeten waarde kan/zal komen dan de overheid die met een systeem klasse 1 komt controleren. Wat de vraag doet rijzen wat de zin daarvan is?

Indien de overheid controles wil doen, kan en mag dat. Maar dan zou men best zelf de apparatuur komen plaatsen en na het event komen ophalen. Ook al omdat er dan geen discussie mogelijk is van ijkingen, meetpuntkeuze, methodiek, enz. Want die spelen ook een rol.

2. Calibreren of niet?

Het voorstel zegt niet veel over calibratie. Behalve dat het meetstelsel om de 24 maanden gecontroleerd moet worden. Ijking is echter wel van groot belang.

De praktijkervaring leert dat een toestel zelfs na korte tijd al verkeerde waarden kan aangeven, bvb door een beschadigde meetmicrofoon (al dan niet veroorzaakt door een vorige gebruiker).

Om dergelijke situaties te voorkomen hanteert men diverse niveaus van calibratie, waarbij men in essentie bij elke meting een ijkcontrole doet en daarnaast de meettoestellen periodiek met een volledig gecontroleerd toestel gaat verifiëren. Dit zijn meer in detail de procedures die normaal worden toegepast:

- 1) Voor apparatuur van labo's en deskundigen laat men periodiek en uitvoerig alle specificaties van een toestel controleren en ijken. Dat gebeurt in het buitenland: in ons land is er immers geen enkele organisatie die deze testen zelf kan uitvoeren. Dergelijke testen worden bevestigd via een internationaal aanvaard certificaat voor dat ene, specifieke toestel.
- 2) Andere meettoestellen in labo's en bij deskundigen worden periodiek (bvb. maandelijks) gecontroleerd via dat ene toestel met een certificaat.

- 3) Voor de dagdagelijkse metingen is verder een routine-ijkcontrole vóór en na een meting wenselijk. Dit gebeurt met een ijkbron die bij één frequentie een gekend niveau produceert. Die 'ijkbron' wordt op het meettoestel gezet om te controleren of het toestel wel degelijk nog het correct niveau aangeeft binnen de aanvaardB(A)re toleranties. Soms kunnen er 2 niveaus worden opgewekt.
- 4) Om de routine-ijkcontroles te vervolledigen laat men de meettoestellen jaarlijks of om de 18 à 24 maand ook verifiëren via een toestel met certificaat zoals omschreven in 2).

Het volstaat dus niet zo maar een toestel op te stellen en dat te laten registreren. Indien men bvb. bij een tweejaarlijkse controle vaststelt dat het meetsysteem niet goed meer functioneert, zijn alle metingen over die 2 jaar praktisch zinloos. Ook wat dit punt betreft, zou de overheid best zelf de apparatuur komen plaatsen en na het event komen ophalen.

3. Wat waar meten?

In quasi alle Europese landen meet men de geluidsniveaus aan de regie of PA die tussen het publiek staat opgesteld (FOH of Front Of House). Volgens het voorstel mag er voor elektronisch versterkte muziek echter op om het even welke meetplaats gemeten worden, zolang het maar in de publiekszone is.

Waar men ook meet, de meetapparatuur kan bvb. ook onversterkte muziekinstrumenten van het event op een podium meten, denk maar aan een fanfare, een drumstel, diverse blaasinstrumenten, enz. Dit doet verschillende vragen rijzen zoals:

- Waarom wordt er dan een onderscheid gemaakt tussen elektronisch versterkte muziek en niet-elektronisch versterkte muziek? Valt dit te rijmen met het algemeen gelijkheidsbeginsel of is er hier sprake van discriminatie?
- Hoe haalt men technisch - tijdens de meting zelf - de geluidsniveaus van wél en niet elektronisch versterkte instrumenten uit elkaar?
- Hoe kan men - achteraf - uit gelogde meetresultaten nog uitmaken wat van een niet elektronisch versterkt instrument kwam, wat van een wel elektronisch versterkt instrument en wat door het publiek?

Een antwoord op deze vragen zouden het voorstel meer onderbouwen. Het lijkt ons echter dat er geen antwoord op die vragen is. Wil het voorstel duidelijk maken dat in Vlaanderen niet iedereen gelijk is voor de wet? Wilt het voorstel dan bekomen dat voortaan organisatoren en jeugdorganisaties meer onderlegd worden/zijn dan specialisten in deze materie?

Waar meten:

Een ander punt is dat men om het even waar kan meten als er zich daar publiek kan bevinden, bijvoorbeeld ook al op 0,5 m van de luidsprekers. Maar ... Geluid neemt af met de afstand, zelfs in een doorsnee zaal. Er zijn tal van voorbeelden te vinden die aantonen dat er een afname is van 10 à 15 dB(A) tussen de ene en de andere kant van een zaal, ook in doorsnee zalen. Waar moet men dan meten? En hoe houdt men dan een zone rond de boxen vrij? Die tot 8 m afstand kan oplopen ...

Uiteraard is ruimtelijke spreiding van de geluidsuitsturing een mogelijke oplossing. Die echter wel een grotere (en dus ook duurdere) installatie vereist ... En bovendien zal ruimtelijke spreiding (nochtans een goede oplossing) het probleem van de naleving van het voorstel vergroten: meer boxen plaatsen betekent immers ook op meer plaatsen afstand aanhouden. Als men dan in een zaal van 10 op 10 m rondom rond 2.5 à 4 m afstand van de boxen moet aanhouden, rest er welgeteld nog een oppervlakte van 4.5 op 4.5 m of 3 op 3 m voor het publiek ...

Andere vragen in het kader van 'wat waar meten' zijn:

- Hoe een toestel tussen het publiek te plaatsen?
- Ook: hoe kan een geluidstechnicus aan de PA of FOH iets controleren dat ver van hem/haar af gebeurt? En behalve zijn/haar taak betreffende het verzorgen van een goede akoestiek, tezelfdertijd nog eens meerdere meetgegevens - zie hierna bij (*) - 'on the spot' dient te analyseren om de juiste beslissingen te kunnen nemen en te kunnen ingrijpen?

[(*) $L_{A,eq}$ -niveau, $L_{C,eq}$ -niveau, meettijd, onderscheid elektronisch/niet-elektronisch versterkt, enz.]

Door enkel voor elektronisch versterkte muziek dergelijke bepalingen toe te passen zal er alleen al op praktisch vlak quasi nergens in Vlaanderen nog een event of optreden kunnen doorgaan. Ook geen fuiven. En zeker niet in doorsnee zalen.

Ook op het vlak van 'wat moet waar gemeten worden', blijkt dat de overheid zelf best meet (wat overigens ook haar taak is).

Verder stellen we voor dat de normen én metingen zouden gebeuren op een vooraf vastgelegd punt in de zaal op een positie 'FOH', wat ook de plaats is waar de geluidstechnieker volume en klank kan controleren en van waaruit (zo nodig) moet kunnen worden ingegrepen.

4. Tegen welke prijs?

Zelfs weinig gemeentes beschikken tot dusver over meetapparatuur, die én L_{eq} -niveaus in dB(A) samen met als L_{eq} -niveaus in dB(C) kan meten én loggen

In het voorstel worden aan elke categorie ook verdere specifieke flankerende maatregelen opgelegd, zoals het opstellen van een geluidsplan, ter beschikking stellen van oordopjes, signalisatie, enz.

Niet alleen is de vraag hoe een organisator vooraf kan inschatten in welke van de 3 categorieën de activiteit gaat gebeuren (en het gaat hier niet zozeer over de grote organisatoren maar wel over jeugthuizen, cafés, clubs), maar ook wat de implementatie van het voorstel zal kosten.

Bij niet eens de duurste leveranciers van gangbare geluidsmmeetapparatuur bedraagt de minimumprijs van een nu beschikbaar meetsysteem klasse 1 dat nipt aan de eisen beantwoordt ca. 7000 €, exclusief BTW. Aan dat systeem moeten dan nog randapparaten worden toegevoegd: eventuele affichering niveau, PC, backupmedium, kabels, enz.

De minimumprijs van een dito meetsysteem klasse 2: ca. 5000 €, exclusief BTW. Ook aan dat systeem moeten dan nog dezelfde randapparaten worden toegevoegd.

Op de valreep werd door één leverancier nog een richtprijs opgegeven van ca. 3000 €, exclusief BTW maar zonder de randapparaten.

Het opstellen van een geluidsplan vereist volgens deskundigen vrij complexe softwarepakketten waarmee men vooraf (voor een event) simulaties kan uitvoeren. Minimale kostprijs: ca. 5000 €, ex BTW. Maar voor meer nauwkeurige software (bvb. Odeon software): 10000 €.

Naast de kostprijs voor apparatuur, randapparatuur, software, enz. moet er tevens een budget voorzien worden voor opleidingen. En ook voor voorlichtingscampagnes, ter beschikking stellen van oordopjes, enz. Want zonder voorlichtingscampagnes hebben die flankerende maatregelen toch geen zin: zoveel is duidelijk.

Wie wat ook wilt organiseren, zal dus al minstens een budget van 16000 € tot > 20000 € vooraf moeten voorzien aan extra 'tools'. Enkel en alleen voor (en door) dit voorstel. Bij een opkomst van 400

man dus 40 tot 50 € per bezoeker. Jeugdcultuur zal dus in ieder geval een pak duurder worden. En wie gaat dat allemaal betalen?

De organisatoren hebben geen overschot in de budgetten, zij zullen de kosten doorrekenen aan de bezoekers.

Lokale overheden kunnen geen ruimte vrijmaken voor een ondersteuningsbeleid zonder dat dit ten koste gaat van andere uitgaven binnen het jeugd- en cultuurbeleid.

De jeugdorganisaties zelf hebben geen overschot in de budgetten. Zij zouden een groot deel van hun subsidies, die bedoeld zijn voor de realisatie van hun eigenlijke doelstellingen, moeten spenderen aan de preventie van gehoorschade. Een verschuiving van hun opdracht? Ook vanuit het standpunt kostenaspecten bekeken, blijkt dat de overheid best zelf haar taak vervult op dit vlak. Niet alleen de metingen, maar ook de geluidsplannen, het ter beschikking stellen van gehoorbescherming, de informatie en sensibiliseringscampagnes er rond (zie blz.7).

5. Waarom strenger dan in de rest van Europa? En zal het ook effect hebben?

In sommige Europese landen meet men ter controle van hogere normen bij events over 60 minuten (en dat FOH of bij de PA). Dat geeft aan een performance de mogelijkheid om luidere passages af te wisselen met minder luide en dus ook dynamiek te creëren (blz.2).

In enkele landen met een te strenge norm wordt de wetgeving niet gerespecteerd: daar worden de boetes al vooraf betaald en/of gaat men het meetsysteem op slinkse wijze beïnvloeden.

“Maar dit voorstel houdt daar allemaal geen rekening mee en is zeker strenger dan de in de praktijk toegepaste regelgevingen in de rest van Europa wanneer men met alle factoren rekening houdt. En dat bovendien met een korte meettijd, die geen variaties toelaat. En waarom?”

Regelgeving binnen de arbeidscontext vs regelgeving binnen de vrijetijdsbesteding

Op het gebied van arbeidslawaai hanteert men (volkomen terecht) normen die uitgaan van een blootstelling gedurende 8 uur per dag, 5 dagen per week, het hele werkjaar door gedurende een loopbaan van 40 à 45 jaar.

Wie bvb. deeltijds werkt aan 50 %, mag omwille van de halvering in blootstellingstijd aan gemiddeld 3 dB(A) hogere niveaus blootgesteld worden. Ter verduidelijking: 3 dB komt namelijk neer op een verdubbeling van de geluidsenergie, dus de blootstelling blijft dan hetzelfde als men de tijd halveert. Dat is het principe van de zogenaamde ‘dagdosis’. Let wel, een gemiddelde dagdosis over een hele loopbaan, 5 dagen per week.

Als men die logica doortrekt blijkt dat bvb. 90 dB(A) gemiddeld gedurende 12.6 uur (12 uur en 36 minuten) op een week niet boven de normen voor arbeidslawaai uitgaat! En iemand die gemiddeld aan 100 dB(A) wordt blootgesteld gedurende 5.1 uur (5 uur en 6 minuten) op 4 weken of 103 dB(A) gedurende 2 uur 36 minuten op 4 weken: dat kan volgens de normen voor arbeidslawaai ook en zelfs zonder normoverschrijding. En dat 40 of 45 jaar lang.

Tijdens het werk wordt men dus blootgesteld aan hogere gehoorschaderisico's dan dat Minister Schauvliege met dit voorstel wil toelaten binnen de vrijetijdsbesteding.

Iedereen die met de gehoorschade problematiek bezig is, weet dat de gehoorschade bij jongeren hoofdzakelijk wordt veroorzaakt door hogere niveaus dan in het voorstel (en dat gedurende een veel langere tijd) via de oortjes van mp3's, ipod's, enz. Helaas wordt hierrond geen beleid gevoerd. Het voorstel viseert de fuiven en events, terwijl zij niet de grootste oorzaak zijn van gehoorschade.

Op een fuif of event meer dan 90 of 95 dB(A) gedurende meer dan 15 minuten mag niet. Meer dan 100 dB(A) op een optreden gedurende 15 minuten mag ook niet, ook niet als men bvb. slechts 1 keer per maand een concert wilt bijwonen. Alsof jongeren door dergelijke ondoordachte maatregelen niet nog meer naar een mp3 of ipod zullen luisteren ... ? De essentie is dat alle voorgestelde maatregelen tot niets zullen leiden als men niet eerst de MP3's spelers aanpakt.

6. Is het voorstel toch werk- en haalbaar?

In de teksten ter 'ondersteuning' van het voorstel zelf wordt al gewag gemaakt van het feit dat het volk alleen al niveaus van rond de 90 dB(A) veroorzaakt en soms daar zelfs boven uit. Maar muziek zal in de categorie 1 dus stiller moeten dan het geluid van het publiek ...

Er werden al experimenten uitgevoerd waarbij men het gemiddeld niveau op een gewone fuif geleidelijk aan liet toenemen vanaf 82.5 dB(A) in stappen van 2.5 dB(A). De fuif kwam niet op gang - het volk bleef buiten staan - tot er in de zaal gemiddeld een niveau van 95 dB(A) werd geproduceerd. Wat logisch zou zijn omdat pas bij dergelijke niveaus er stimuli tot dansen zijn. En het was nog 'net maar genoeg' volgens het publiek. Dat jongeren graag dansen ... telt blijkbaar echter niet mee volgens het voorstel, een fuif waarbij iedereen zich amuseert creëert minder excessen. Enkel bij grootschaliger organisaties zal men nog dergelijke 'net genoeg' niveaus kunnen waarmaken.

Blijft dan de events met live optredens. In de literatuur staan al jaren cijfers over de niveaus die muziekinstrumenten maken. Zoals o.a. voor een drumstel: gemiddeld 102 dB(A). Het recente youtube-filmpje van Michael Schack toont dat nog maar eens aan. Uiteraard liggen de niveaus hoog, zijn er zekere risico's aan verbonden en moeten excessen vermeden worden. Maar ook bij klassieke muziek, bij opera's, bij symfonische orkesten, bij fanfares is er sprake van én niveaus die gemiddeld boven 95 en 100 dB(A) gaan én van gehoorschade bij de professionele muzikanten.

Het werd aangetoond met metingen en het kan nog meer en uitgebreider worden aangetoond. Hoewel iedereen in de sector met kennis van zaken weet dat wat men voorstelt NIET haalbaar is. En dus rijst weer de vraag: waarom?

- Waarom formuleert men normen waarvan men op voorhand weet dat ze niet haalbaar en werkbaar zijn?
- Waarom wordt elektronisch versterkte muziek anders genormeerd dan andere vormen van muziek en events?
- Waarom wordt de focus gelegd op muziekgerelateerde activiteiten (elektronisch versterkte muziek), terwijl onderzoek aantoont dat dit niet de grootste oorzaak is van gehoorschade?
- Wat zal het effect zijn op de reële, totale gehoorschade indien men enkel ingrijpt op muziekgerelateerde activiteiten?

Zolang er geen duidelijk antwoord op deze vragen wordt gegeven, kunnen wij niet akkoord gaan met dergelijk discriminerend voorstel en vragen we aan de beleids mensen grondiger internationaal onderzoek. In afwachting van de voltooiing daarvan kunnen er binnen een realistische overgangperiode constructieve en voor iedereen haalbare afspraken worden gemaakt .

IV: Opmaak geluidsplan

Het voorstel voor de opmaak van een geluidsplan verbindt twee disciplines betrokken bij geluidsversterking: aan de ene kant de deskundigheid met betrekking tot het gebruikte materiaal en aan de andere kant de expertise voor het meten en interpreteren van gemeten waarden.

Het geluidsplan veronderstelt een werk, **voorafgaand** aan de activiteit. Met dit document willen we aantonen dat de eisen van de maatregel (geluidsniveaus, correctiefactor) enkel realistisch kunnen beantwoord worden **tijdens** de activiteit. De gebruikte formulering is onduidelijk, deze preventieve maatregel is op de voorgestelde manier zeker niet eenduidig te beantwoorden. Daarnaast maakt de wetgever bij de behandeling van het geluidsplan een onderscheid tussen de verschillende inrichtingen en types van geluidsinstallaties. Ook dat roept vragen op.

1. Maatregel zoals in het samenvattend document van 19-01-2011

p. 8 : 7.7 Eisen voor de opmaak van een grondplan en geluidsplan voor zowel ingedeelde als niet-ingedeelde inrichtingen in categorie 3

“Het geluidsplan heeft tot doel een oordeelkundige plaatsing van het geluidssysteem te bekomen. Het geluidsplan moet minstens op schaal het volgende weergeven: optimale opstelling en keuze van de luidsprekers rekening houdend met een zo gelijkmatig mogelijke verdeling van het geluid over de voor het publiek toegankelijke ruimte, minstens 4 beoordelingspunten waarvan het geluidsniveau gekend is, de meetplaats met indicatie van het geluidsniveau, de correctiefactor die toegepast dient te worden, de plaats waar het geluidsniveau wordt geregeld en de plattegrond van de volledige voor het publiek toegankelijke ruimte.

Het grondplan en het geluidsplan worden opgesteld in opdracht van de organisator door iemand met kennis van zaken.

Voor ingedeelde inrichtingen met een vaste geluidsinstallatie dient het grondplan en het geluidsplan gevoegd te worden bij de aanvraag van de milieuvergunning of bij de melding. Bij aanvraag en om de 24 maanden of bij verandering van de geluidsinstallatie, dient dit grondplan en geluidsplan gecontroleerd te worden door een erkend milieudeskundige in de discipline geluid en trillingen. (Dit geldt niet voor een vaste geluidsinstallatie die niet voor muziekactiviteiten wordt gebruikt.)

Voor ingedeelde inrichtingen met een wisselende geluidsinstallatie (afhankelijk van de productie) dient het grondplan en het geluidsplan ter beschikking gesteld te worden van de handhavers. Dit minstens op de dag van de activiteit zelf en tot 1 maand na de activiteit. (Dit kan betekenen dat sommige inrichtingen zowel bij aanvraag van de milieuvergunning of bij de melding als per productie een grondplan en geluidsplan moeten opmaken.)

Voor niet-ingedeelde inrichtingen moet het grondplan en het geluidsplan ingediend worden bij aanvraag van de activiteit.”

2. Opmerkingen met betrekking tot dit voorstel

... doel een oordeelkundige plaatsing ...

Een geluidsontwerper kan vòòr een activiteit perfect een oordeelkundige plaats berekenen door rekening te houden met geluidsniveaus uitgedrukt in dB SPL. Met behulp van software zijn ook simulaties mogelijk in dB(A) en dB(C). (De voorgestelde reglementering stelt maximum waarden in dB(A) en dB(C).)

... opgesteld ... door iemand met kennis van zaken ...

De wetgever ziet geen verband tussen de opsteller van het plan en de installateur of leverancier van de geluidsinstallatie. Strikt genomen houdt dit voorstel in dat voor bepaalde inrichtingen het geluidsplan en de uiteindelijke opstelling verschillend zijn.

... gecontroleerd door een erkend milieudeskundige ...

Een milieudeskundige heeft niet noodzakelijk bewezen kennis of ervaring met betrekking tot het specifieke gebruikte materiaal. Dit is een specialisatie van ervaren geluidstechnici.

... rekening houdend met een zo gelijkmatig mogelijke verdeling van het geluid ...

Waarom de wetgever de nadruk legt op een gelijkmatige spreiding is onduidelijk en heeft geen rechtstreeks verband met een beperking van gehoorschade.

... minstens 4 beoordelingspunten waarvan het geluidsniveau gekend is ... / ... de meetplaats met indicatie van het geluidsniveau ...

'Gekende' geluidsniveaus in functie van gehoorschade moet je meten. Een degelijk geluidsplan heeft de beperking van 'berekende' geluidsniveaus. Berekeningen of simulaties die geluidsontwerpers hanteren, zijn belangrijk voor hun relatieve waarden en zijn in functie van gekende geluidsbronnen.

... de correctiefactor ...

De voorgestelde maximum waarden in categorie 3 zijn in dB(A) en dB(C). Waarschijnlijk is de luidste plaats voor beide waarden tijdens een activiteit verschillend. Wordt er verlangd om verschillende correctiefactoren te hanteren? Een gemeten correctiefactor houdt enkel rekening met geluidsbronnen aanwezig tijdens de meting.

... dit geldt niet voor een vaste geluidsinstallatie die niet voor muziekactiviteiten wordt gebruikt.

Er is geen rechtstreeks verband tussen de aard van de activiteit en het risico op gehoorschade. Er is een duidelijk aantoonbaar verband tussen het onoordeelkundig plaatsen van geluidsbronnen en het risico op gehoorschade.

... niet-ingedeelde inrichtingen ... het geluidsplan ingediend ... bij aanvraag van de activiteit ...

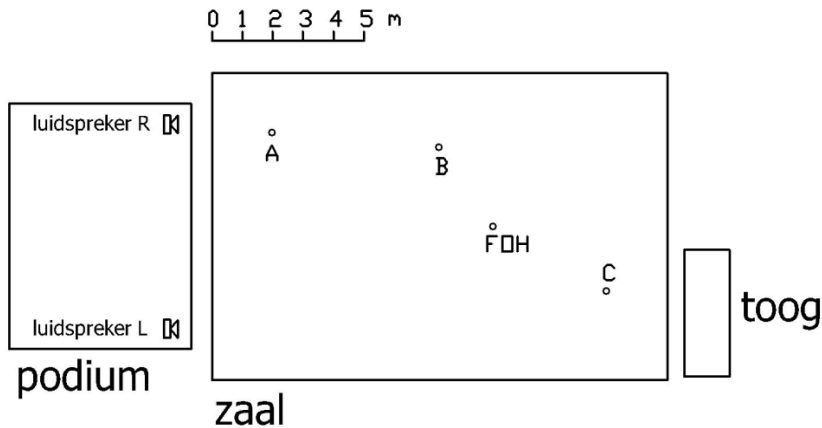
De gevraagde geluidsniveaus en andere parameters voorafgaand berekenen of simuleren, zullen met betrekking tot gehoorschade geen enkele relevante betekenis hebben.

3. Het geluidsplan in de praktijk

Geluidsontwerpers en installateurs stellen regelmatig een geluidsplan op. Het gebruik van een bepaald type luidspreker ('line-array') houdt bijna automatisch in dat je berekeningen maakt met specifieke software om een geluidsniveau te kennen. De meest gebruikte software is merkgebonden en luidsprekergebonden. Niet alle merken en zeker niet alle luidsprekers kunnen op die manier berekend worden. Er bestaat software, weliswaar veel complexer, die onafhankelijk van een merk voor verschillende luidsprekers een geluidsniveau kan berekenen. Als het gevraagde geluidsplan enkel kan opgesteld worden met behulp van software, dan kunnen activiteiten van categorie 3 enkel geluidssystemen gebruiken op die manier berekend.

Voor het maken van een geluidsontwerp wordt er rekening gehouden met verschillende factoren: beschikbaar budget, aard van de activiteit, publieksruimte, mogelijkheden voor de plaatsing van luidsprekers, mogelijke geluidsoverlast, reglementering gehoorschade, optimale spreiding, spraakverstaanbaarheid, ...

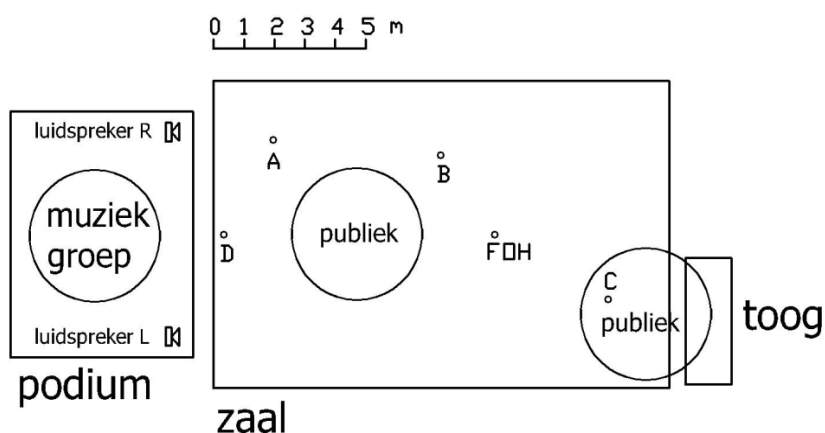
Volgend plan beantwoordt aan de eisen van het voorstel (grondplan en geluidsplan), het is een minimum interpretatie:

- Luidsprekers L en R zijn puntbronnen, met een nominale spreiding van 60°H en 40°V (-6dB) en geven 118 dB SPL, gemeten op 1m op de as.
- Voor punt B, op 9m van luidspreker R bekomen we 99 dB SPL (= (dB SPL op 1m) - 20(log afstand meetpunt - luidspreker)).
- Op punt A, op 4m berekenen we 100 dB SPL. De afstand is korter dan punt B, maar luidspreker R wordt hoger geplaatst zodat punt A buiten zijn nominale afstraling valt, dus 6 dB minder.
- Bij punt C, op 15m krijgen we 97,5 dB SPL. De afstand is verder, maar punt C valt ook binnen de nominale spreiding van luidspreker L, dus ongeveer 3 dB meer.
- Voor punt FOH, waar de meting zal gebeuren en het geluidsniveau zal geregeld worden, op 12m is het resultaat ongeveer 99,5 dB SPL. Luidspreker L en R zijn evenwaardig op die positie, dus plus 3 dB.
- In dit plan is de correctiefactor 0,5 dB SPL van punt A ten opzichte van punt FOH.

Als de publieksruimte vergroot (en daarmee ook het aantal luidsprekers) dan vergroot de foutenmarge met dezelfde factor op bovenstaande berekening. De opgegeven waarden zijn in dB SPL. Hoe dB SPL zich verhoudt met dB(A) (of dB(C)) waarden is afhankelijk van verschillende parameters. Een software simulatie is mogelijk in bepaalde gevallen. Voor een ontwerper zijn relatieve waarden belangrijk: punt A is 1 dB luider dan punt B en 2,5 dB luider dan punt C. Zelfs bij luidsprekers met specificaties van bijvoorbeeld 145 dB SPL blijft die verhouding gerespecteerd. **De dB SPL's, gebruikt in bovenstaande berekeningen zijn theoretische waarden en hebben geen verband met de nieuwe voorgestelde maximale geluidsnormen.**

Tijdens de activiteit zijn er meer geluidsbronnen aanwezig.

Elke positie in de zaal verhoudt zich op een andere manier tot de aanwezige geluidsbronnen.

- Voor punt A houden we rekening met (in volgorde van belangrijkheid) de muziekgroep, luidspreker R, het publiek.
- Aan punt B tellen luidspreker R, de muziekgroep, het publiek.
- Op punt C wordt dit het publiek achteraan, luidspreker L, de muziekgroep, luidspreker R, reflecterend geluid van alle bronnen.
- Aan FOH zijn belangrijk luidsprekers L en R, de muziekgroep, het publiek.
- Punt D is een speciaal geval. De muziekgroep is de voornaamste factor. Voor de luidsprekers L en R tellen hier de frequenties die buiten de nominale spreiding vallen. Op punt D spelen de luidsprekers eerder een rol voor de dB(C) waarde.

De luidste zones (punt A en D) zijn eerder beïnvloed door de muziekgroep en slechts in de 2de plaats door de luidsprekers (toch zeker wat een dB(A) meting betreft). Het is niet duidelijk hoe deze zones zich verhouden tot FOH. De oorspronkelijk berekende correctiefactor is in de praktijk waarschijnlijk een minimum.

4. Conclusie

Een geluidsplan voor een ontwerper bevat niet noodzakelijk relevante informatie met betrekking tot gehoorschade. Begrippen als 'gelijkmatige verdeling', 'gekende geluidsniveaus' en 'correctiefactor' zijn vatbaar voor verschillende interpretaties. Bij een ruime interpretatie bestaat de kans dat slechts een beperkt aantal luidspreker fabrikanten, geluidsontwerpers en installateurs activiteiten van categorie 3 kunnen bedienen.

Zelfs in de meest realistische benadering hebben de eisen voor dit plan geen aantoonbare vermindering van gehoorschade tot gevolg. Bij betwistingen tijdens de activiteit hebben de gedane inspanningen om aan de eisen te voldoen geen enkele waarde. Deze ingewikkelde materie vraagt om duidelijke eisen voor de betrokkenen (organisator, ontwerper, milieudeskundige, 'handhaver') om niet te leiden tot willekeur. De maatregel is voor veel Vlaamse, vooral kleinere, organisaties veel te complex en onuitvoerbaar.

V: controles en aansprakelijkheid

Bij het formuleren van harde wetgeving moet ook de aansprakelijkheid in rekening gebracht worden. (wie is verantwoordelijk, ...). Het huidige voorstel geeft geen antwoord op de aansprakelijkheid van de organisator.

Bij het in kaart brengen van de aansprakelijkheid dient men ook rekening te houden met de kleine – jonge occasionele organisator. Het risico op gehoorschade daalt, het risico op sancties voor de organisaties en de vrijwillige geëngageerde jongeren stijgt opnieuw.

Milieuwetgeving wordt strafrechtelijk vervolgd. Betekent dit dat bij het overschrijden van de geluidsnorm, de organisator risico loopt op strafrechtelijke vervolging?

Op welke wijze zullen de controles gebeuren, is de organisator de enige aansprakelijke of hebben ook de artiest, de bezoeker en de uitbater een verantwoordelijkheid?

Het merendeel van de milieudiensten beschikt momenteel niet over de nodige manschappen, kennis en materiaal om de controles uit te voeren.

Er is veel onduidelijkheid over de meetsystemen. Dit zorgt, ook bij controles voor verwarring en willekeur op het terrein.

VI: Andere gevolgen van het voorstel van de minister:

De minister moet zich er van bewust zijn dat het in praktijk brengen van haar voorstel ook een aantal andere, momenteel misschien onvermoede gevolgen met zich mee brengt. Gevolgen waarvan we menen te mogen veronderstellen dat ze de minister als beleidsverantwoordelijke voor cultuur, niet onverschillig kunnen laten.

- Bepaalde genres hangen nu eenmaal zeer sterk samen/ komen pas ten volle tot hun recht bij een hoger geluidsniveau. Dit niveau al te streng aan banden leggen betekent in die zin **in zeker opzicht ook het aan banden leggen van de die genres en de artistieke vrijheid van groepen die hierin actief zijn.**
- Verder kan dit voorstel voor de kleinere lokale clubs en jeugdhuizen, een doodsteek betekenen. Als gevolg daarvan zullen de doorstroommogelijkheden ook opdrogen en krijgt talent minder kans. Op termijn kan dit leiden tot een verarming van zowel het concertaanbod als van jonge professionals.
- De door de minister voorgestelde maximumnorm zal ertoe leiden dat de **beleving** van bepaalde muziekgenres- en groepen door het publiek serieus op de helling komt te staan. AB kreeg kritiek van pers, publiek én groep toen ze voor het concert van LCD Soundsystem de norm van 100 hanteerden. Bepaalde muziekgenres vragen om een zekere dynamiek, die onder meer mee bepaald wordt door het geluidsniveau dat in die gevallen hoger ligt dan de voorgestelde 100 dB(A) norm.
- Het voorstel van de minister zet in zekere zin ook de **keuzevrijheid van het publiek** serieus op de helling. Als iemand er bewust (dit lijkt ons belangrijk & daarom moeten we volop inzetten op preventie – zie blz. 8) voor kiest om muziek te beleven tegen een hoger geluidsniveau, dan moet dit kunnen. Als iemand dit niet wil, dan moet dit ook kunnen. In deze context lijkt het ons belangrijk om er toch nog even op attent te maken dat een bepaald concert bezoeken sowieso geen verplichting is, maar een vrije keuze. Wanneer dit gaat om een concert tegen een hoog geluidsniveau en je weet dit duidelijk op voorhand, dan staat het je vrij om hier al dan niet aan te participeren.
- Het opleggen van een max. norm van 100dB(A) zet mogelijks de (vaak moeizaam opgebouwde) **positie van Belgische clubs en festivals op de helling**; Dit zowel in de internationale als Belgisch context. Zowel clubs als festivals werken in een internationale context, met groepen die meestal voor een beperkte periode met een beperkt aantal mogelijke concertdata door Europa touren. Het opleggen van een dergelijke strenge 100dB(A) norm in een internationale context van omringende landen (Nederland, Frankrijk, Groot-Brittannië) en regio's (Brussel, Wallonië) waar die niet geldt prijst in die zin het Vlaamse circuit in zekere zin uit de markt. Voor een aantal genres en groepen kan die beperking zeker een doorslaggevend argument zijn om Vlaanderen in de toekomst over te slaan.
- Wat de totale kostprijs van het voorstel van de minister betreft willen we er toch ook op attent maken dat dit over **een zoveelste meerkost op rij** voor de organisatoren gaat. In het voorbije decennium gaf de wetgeving o.a. op het vlak van veiligheid, milieu, beperken omgevingsoverlast en immers telkens al aanleiding tot een aantal serieuze meeruitgaven. In deze budgettaire moeilijke tijden hopen we dat de minister hier zich terdege van bewust is.

VII:Algemeen besluit:

Het voorstel werd grondig onderzocht waarbij het volgende werd vastgesteld:

- Het voorstel van Minister Schauvliege is strenger dan gelijk welke andere regelgeving in Europa. Uit verificatie blijkt overigens dat rigide regels in het buitenland niet gevolgd worden in de praktijk : afkopen boetes, manipulatie van de meting, lokaal overrulen van regelgeving, etc...
- De voorgestelde reglementering is enkel van toepassing op elektronisch versterkte muziek. Andere activiteiten in onze samenleving, die evenzeer een invloed kunnen hebben op het gehoor (niet elektronische muziek, klassieke en andere muziek, bepaalde sportmanifestaties, MP3 spelers, etc...), worden buiten beschouwing gelaten. Dit valt niet te rijmen met het algemeen gelijkheidsbeginsel.
- Het risico op gehoorschade wordt bepaald door de blootstellingstijd aan bepaalde geluidsniveaus of -volumes van allerlei geluidsbronnen op lange termijn (over jaren). Het actueel voorstel houdt enkel rekening met de eventuele impact van één mogelijke risico-bron en transponeert dan nog lange termijn-effecten naar een heel erg beperkt tijds kader. In het beste geval resulteert het voorstel dan ook in de spreekwoordelijke druppel op een hete plaat.
- De Vlaamse overheid neemt volgens het voorstel zelf geen enkel initiatief rond sensibilisering en preventie, maar wentelt alles af op organisatoren, jeugdverenigingen en lokale overheden.
- De flankerende maatregelen variëren per categorie. Voor vele activiteiten is het in de praktijk echter onmogelijk om vooraf correct in te schatten in welke van de drie categorieën het event gaat verlopen. Te veel factoren hebben hierop een invloed.
- Ook moeten oordopjes ter beschikking gesteld worden. Maar recente testen tonen aan dat de meeste producten voor gehoorbescherming valse verwachtingen creëren en daardoor een onjuist veiligheidsgevoel scheppen.
- Een organisator zou wel mogen meten met klasse 2 apparatuur, de overheid zelf meet echter met klasse 1 apparatuur (klasse 1 is nauwkeuriger dan klasse 2). Dit kan (en zal) omwille van het verschil in nauwkeurigheid bij controles door de overheid aanleiding geven tot onnoemelijk veel discussies, ook op gerechtelijk vlak. Om dat te vermijden zouden minstens de meettoleranties bij een normstelling ingecalculiseerd moeten worden.
- Het opstellen van geluidsplannen lijkt wel een preventieve maatregel. Maar het uitwerken van een geluidsplan bevat in de praktijk niet noodzakelijk relevante informatie met betrekking tot de kans op gehoorschade. Begrippen als 'gelijkmatige verdeling', 'gekende geluidsniveaus' en 'correctiefactor' zijn vatbaar voor verschillende interpretaties. De resultaten van dergelijke planning zijn naar de praktijk toe meestal speculatief en hooguit bruikbaar als indicatieve raming. Het toelaten om te meten tot op 0.5 m van de luidspreker is onrealistisch.
- Los van dat alles, hebben kleine organisaties (clubs, jeugdorganisaties) noch de middelen om dergelijke apparatuur en software te financieren, noch de knowhow om deze met de nodige deskundigheid te bedienen.
- Vele kleine clubs zullen de voorgestelde maatregelen en normen niet kunnen realiseren en bijgevolg de deuren moeten sluiten. Internationale acts zullen omwille van dergelijke reglementering hun passage in Vlaanderen overslaan en dit zal zijn weerslag vinden op de CD-verkoop.

- Buiten de praktische en technische kanten rond het voorstel, zijn er nog tal van beschouwelijke overwegingen. Zoals over het maken van persoonlijke keuzes, over artistieke vrijheid. Enz.

Om al deze redenen is de hele sector van mening dat er momenteel nog geen besluit kan en mag genomen worden. Dat er een onderscheid wordt gemaakt tussen elektronisch versterkte muziek en andere vormen van geluidsproductie, is volledig uit den boze. De sector wenst een lange termijn visie die rekening houdt met alle risico's en effecten. Verder internationaal onderzoek en overleg zijn nodig om tot een coherent geheel te komen dat werkbaar en financieel haalbaar is, en dat ook in een internationale context getoetst werd zonder afbreuk te doen aan het rijke culturele leven in Vlaanderen.